

բառերը հիմայ ալ նոյնպէս կը գործածուին : Իսկ թէ որ Բաբելոնի խառնակութենէն ելած նոր լեզու մը ըլլար հայերէնը, պէտք էր որ շատ փոխուած ըլլար ետեւի դարերուն մէջ, և հիմա ան առջի անունները շատ տարբեր կերպով զուրցուէին :

Դարձեալ, ինչպէս աս յիշած անուններէս ալ կ'իմացուի, առջի մարդիկ հիմակուաններէն աւելի իրենց շինած քաղքին, կամ մեծ բան մը հանդիպած տեղին՝ իրենք անուն կը դնէին . ասկէ կրնանք ըսել՝ որ Եփրատ, Եփրատ, Եփրատ անունները, և քանի մը ուրիշ անուններ ալ Եփրատ նահապետը դրած պիտի ըլլայ : Եփրատ հետ կ'իմացուին նաև իր որդիքը, ինչպէս որ Հայկ մէկէն ի մէկ իր քաջութիւնը փառաւորուած տեղերուն անուններ դրաւ, Հարփ, Գերեշ, Գերեշ, Հայփաշէն : Եւ չկրնար ըսել մէկը՝ թէ Բաբելոնի աշտարակաշինութենէն մտաւ ան սովորութիւնը, այսինքն փառքի համար իրենց անունը թողուլ շէնքերուն վրայ . ինչու որ ջրհեղեղէն առաջ ալ Եփրատ իր շինած քաղքին՝ որդւոյն անունը դրաւ Եփրատ, ինչպէս որ մեր Բաբելոնի նահապետն ալ իր թոռանը անունը դրաւ Եփրատ գետին :

Եփրատ ու այսպիսի պատճառներով հաստատուէն ետքը թէ մեր լեզուն աշխարհիս առաջին լեզուն է, և իր հնութեանը մէջ ինչու ան հիմա խիստ քիչ փոփոխութեամբ մնացած է, կը թողում որ ուսումնասէր ու լեզուագէտ անձինք աւելի ալ ըստուգեն ու պայծառացնեն աս կարծիքը . և յիշեն՝ թէ աս կարծիքս գրով հրատարակողներուն առջինը եղած է մեր բարեյիշատակ Հ. Սիմոն քայէլ վարդապետը (Չամչեան, երկրորդը բարեյիշատակ Հ. Սիմոն վարդապետը Ինձիճեան, և երրորդը

բազմարդիւն Հ. Սիմոն վարդապետը Բաբելոն, որ Հայոց լեզուն առաջնութեանը վրայ Սիմոնի Բաբելոն ըստած ճեմարանին մէջ լատիններէն ճառ մը խօսած է 1828ին, և բոլոր հոն եղած իմաստուններէն գովեստ ու հաւանութիւն լսեր է :

ԲԱՆՈՅԱԿԱՆ

Այնչափ խաղացիր որ անա յոգներ թուցեր ես, որդեակ : Բոլոր օրը ինչ ըրիր տեսնեմք : Ան խարհիս երեսը ամէն արարածներ իրենց պարտքը պաշտօնը կատարէր են . անա թուցանները ձայնէրին քաշէր են . մեղունները բոցալէն դադրէր են . արեւուն լոյսը փախչելու վրայ է ծառերուն ծայրէն ու աշտարակներուն գագաթէն . աղաւնին իրեն բունիկը քաշուէր է . ծառերուն տերեւները իրենց տակի բոյները կը ծածկեն . անա մուծը կոխեց : Դուն քու օրդ ինչպէս անցուցիր, որդեակ :

Մօրդ քովը երթաւ նէ՝ ինչ պատասխան պիտի տաս : Առաւօտը ինչ խոստմունքներ որ ըրիր էիր իրեն՝ կատարեցիր թէ չէ : Ուրիշ պակասութեւններեցիր . մէկուն մէկային ողորմեցար . ընկերներուդ հետ սիրով ու անուշութեամբ վարուեցար թէ չէ :

Ա՛հ, կուգայ մէկ ուրիշ իրիկուն մըն ալ . աս երկայն օրդ ալ իրիկուն կ'ըլլայ . ան ատենն ալ յոգնած կ'ըլլաս, բայց չէ թէ շատ խաղաղէն : Ան ատենն ալ մարմինդ կը թուլնայ, աշուղներդ կը գոցուին, և դու կ'ըսես թէ « ինչո՞ւ այսպէս ուշ կը մթննայ . ես քուն ունիմ, պառկել կ'ուզեմ » : — Աստուած տայ որ ան օրն ալ այսօրուան պէս ճակատդ բաց ըլլայ, խիղճդ մաքուր ըլլայ մեղքէ ու մեղադրութենէ : Ինչ պատասխան պիտի տաս անցուցած օրուանդ համար, անցուցած կենացդ համար : Ձեռքդ բաց էր արդեօք . սիրտդ գլած էր արդեօք . խիղճդ ապաշխարութեամբ մաքրուած էր արդեօք . բնութեան ճարտասան լեզուն հասկըցողք քեզի իր գաղտնիքը, և քու սիրտդ վերջէն թէ որ բանն որ խոնարհ է՝ նոյն բանը նաև մեծ է : — Աս բաներս թէ որ մտածես, որդեակ, յոգնածութիւնդ կ'անցնի, և աս մտածութեան համբ կ'առնես . ան ատենը կը տեսնես որ մուծը կը կոխէ, բայց դուն չես վախնար, և այսօրուան պէս հանգիստ քուն մը կը քաշես քու մօրդ գիրկը :

ՎԻԼԻՍ Բանաստեղծ Թերիլայի :